

Судді
Конституційного Суду України

Оксані ГРИЩУК

Шановна пані Оксано!

У відділі попередніх висновків управління опрацювання конституційних подань та конституційних звернень Правового департаменту Секретаріату Конституційного Суду України підготовлено попередній висновок на конституційне подання Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 3 та підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону України „Про судовий збір“ від 8 липня 2011 року № 3674–VI (вх. № 04/374 від 30 вересня 2025 року).

Додаток: на 9 арк. у 1 прим.

З повагою

заступник керівника
Правового департаменту

Микола ГРИЦЕНКО



ПОПЕРЕДНІЙ ВИСНОВОК
на конституційне подання Верховного Суду щодо відповідності Конституції
України (конституційності) положень частини другої статті 3 та підпункту 5
пункту 3 частини другої статті 4 Закону України „Про судовий збір“
від 8 липня 2011 року № 3674–VI

1. Короткий зміст конституційного подання

Суб'єкт права на конституційне подання – Верховний Суд¹ – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням² щодо перевірки на відповідність частині першій статті 8, частинам першій, другій статті 55, статті 129-1 Конституції України положень³ частини другої статті 3 та підпункту 5 пункту 3

¹ До конституційного подання відповідно до пункту 5 частини другої статті 36, пункту 5 частини другої статті 46 Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402–VIII додано постанову Пленуму Верховного Суду від 12 вересня 2025 року № 14 «Про звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини другої статті 3 та підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону України від 8 липня 2011 року № 3674–VI „Про судовий збір“».

² Вх. № 04/374 від 30 вересня 2025 року.

³ Частиною другою статті 3 Закону № 3674 встановлено, що судовий збір не справляється за поданням:

1) заяви про перегляд Верховним Судом судового рішення у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом;

2) заяви про зміну чи встановлення способу, порядку і строку виконання судового рішення;

3) заяви про поворот виконання судового рішення;

4) заяви про винесення додаткового судового рішення;

5) заяви про розірвання шлюбу з особою, визнаною в установленому законом порядку безвісно відсутньою;

6) заяви про встановлення факту каліцтва, якщо це необхідно для призначення пенсії або одержання допомоги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням;

7) заяви про встановлення факту смерті особи, яка пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підстави вважати її загиблою від певного нещасного випадку внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

8) заяви про надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку;

9) заяви про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу;

10) заяви про видачу обмежувального припису;

11) позовної заяви про відшкодування шкоди, заподіяної особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадовою або службовою особою, а так само незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури або суду;

12) заяви, апеляційної та касаційної скарги про захист прав малолітніх чи неповнолітніх осіб;

13) клопотання про визнання і виконання рішення іноземного суду відповідно до міжнародного договору України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України та яким не передбачено плату під час звернення до суду, подання апеляційної та касаційної скарги у таких справах;

14) заяви про встановлення факту смерті особи, яка загинула або пропала безвісти в районах проведення воєнних дій або антитерористичних операцій та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

15) позовної заяви у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;

16) позовної заяви, апеляційної скарги у справах про тимчасове обмеження права громадян України на виїзд за межі території України;

17) позовної заяви, апеляційної скарги у справах про заборону політичної партії, анулювання реєстраційного свідоцтва політичної партії;

18) позовних заяв та заяв Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення у період дії воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях;

19) апеляційної та касаційної скарги на ухвалу суду, постановлену за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, або приватного виконавця під час виконання судового рішення.



частини другої статті 4 Закону України „Про судовий збір“ від 8 липня 2011 року № 3674–VI⁴ зі змінами (далі – Закон № 3674).

Верховний Суд стверджує, що оспорювані положення Закону № 3674 суперечать наведеним нормам Конституції України, оскільки уможливають **справляння судового збору за подання апеляційної та касаційної скарги на ухвали суду, постановлені у порядку судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах**. У справі, яку Верховний Суд вважає аналогічною, Конституційний Суд України визнав неконституційними положення частини другої статті 3 та підпункту 9 пункту 1 частини другої статті 4 Закону № 3674 в тім, що вони уможливають **справляння судового збору під час подання апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду, постановлену за результатами розгляду скарги на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до Цивільного процесуального кодексу України** (Рішення від 13 травня 2024 року № 6-р(П)/2024).

На підтвердження своєї позиції суб'єкт права на конституційне подання покликається на норми Конституції України, юридичні позиції Конституційного Суду України, викладені у рішеннях⁵ від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003,

Відповідно до підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону № 3674 ставки судового збору встановлюються у таких розмірах: за подання до адміністративного суду апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду; заяви про приєднання до апеляційної чи касаційної скарги на ухвалу суду, – 1 розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

⁴ Голос України від 3 серпня 2011 року, № 142.

⁵ Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора); від 3 грудня 2012 року № 18-рп/2012 у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «ДІД Конс» щодо офіційного тлумачення положень пункту 15 частини першої статті 37 Закону України „Про виконавче провадження“ у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 41, частини п'ятої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129 Конституції України, статті 115 Господарського процесуального кодексу України, пунктів 1.3, 1.4 статті 1, частини другої статті 2, абзацу шостого пункту 3.7 статті 3 Закону України „Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу“ (справа про стягнення заборгованості з підприємств паливно-енергетичного комплексу); від 23 листопада 2018 року № 10-р/2018 у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 294, статті 326 Кодексу України про адміністративні правопорушення; від 15 травня 2019 року № 2-р(П)/2019 у справі за конституційною скаргою Хліпальської Віри Василівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 26 Закону України „Про виконавче провадження“ (щодо забезпечення державою виконання судового рішення); від 17 червня 2020 року № 4-р(П)/2020 у справі за конституційною скаргою Плєскача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини третьої статті 307, частини третьої статті 309 Кримінального процесуального кодексу України; від 24 червня 2020 року № 6-р(П)/2020 у справі за конституційними скаргами Карякіна Едуарда Сергійовича, Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий дім „Еко-вугілля України“» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини першої статті 79 Закону України „Про банки і банківську діяльність“; від 6 квітня 2022 року № 2-р(П)/2022 у справі за конституційною скаргою Марго Поліни Олександрівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини п'ятої, частини сьомої статті 454 Цивільного процесуального кодексу України; від 1 березня 2023 року № 2-р(П)/2023 у справі за конституційною скаргою Плєскача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України

від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012, від 23 листопада 2018 року № 10-р/2018, від 15 травня 2019 року № 2-р(II)/2019, від 17 червня 2020 року № 4-р(II)/2020, від 24 червня 2020 року № 6-р(II)/2020, від 6 квітня 2022 року № 2-р(II)/2022, від 1 березня 2023 року № 2-р(II)/2023, від 19 квітня 2023 № 4-р(II)/2023, від 13 травня 2024 року № 6-р(II)/2024, статтю 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року, рішення Європейського суду з прав людини у справах: P.G. and J.H. v. The United Kingdom від 25 вересня 2001 року (заява № 44787/98), Luciano Rossi v. Italy від 15 листопада 2002 року (заява № 30530/96), Apostol v. Georgia від 28 листопада 2006 року (заява № 40765/02), положення Закону № 3674, Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402–VIII, Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 13 липня 2017 року № 2136–VIII (далі – Закон), Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України (далі – Кодекс), звернення суддів Касаційного адміністративного суду у Верховному Суді Стародуба О.П. від 3 грудня 2024 року та Рибачука А.І. від 9 квітня 2025 року про внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності оспорюваних положень Закону № 3674, постанову Пленуму Верховного Суду від 12 вересня 2025 року № 14 «Про звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини другої статті 3 та підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону України від 8 липня 2011 року № 3674–VI „Про судовий збір“», а також дві постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду⁶.

(конституційності) приписів частини першої статті 294, частини шостої статті 383 Кодексу адміністративного судочинства України (щодо рівноправності сторін під час судового контролю за виконанням судового рішення); від 19 квітня 2023 № 4-р(II)/2023 у справі за конституційними скаргами Сиротенка Сергія Євгеновича щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів пункту 2 частини дев'ятої статті 171, пункту 4 частини п'ятої статті 246 Кодексу адміністративного судочинства України (щодо особових даних у судовому рішенні); від 13 травня 2024 року № 6-р(II)/2024 у справі за конституційною скаргою Лопушанського Володимира Михайловича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини другої статті 3, підпункту 9 пункту 1 частини другої статті 4 Закону України „Про судовий збір“ (справа про обов'язковість судового рішення).

⁶ Постановами Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 2 грудня 2024 року у справі № 140/8660/20 за позовом особи до Управління соціального захисту населення Камінь-Каширської районної державної адміністрації Волинської області про визнання протиправною бездіяльності відповідача, яка призвела до ненарахування та не виплати із 17 липня 2018 року щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства, встановленої статтею 37 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“ від 28 лютого 1991 року № 796-XII та зобов'язання вчинити певні дії, та від 8 квітня 2025 року у справі № 260/9470/23 за позовом особи до Головного управління Пенсійного фонду України в Закарпатській області про визнання протиправними дій щодо обмеження максимальним розміром перерахованої пенсії у зв'язку з нарахуванням і виплатою щомісячної доплати в розмірі 2000 грн. відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 року № 713 „Про додатковий соціальний захист окремих категорій осіб“ та зобов'язання здійснити перерахунок і виплату пенсії без такого обмеження з урахуванням раніше виплачених сум, касаційні скарги позивачів задоволено. Суд дійшов висновку про те, що частина друга статті 3, підпункт 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону № 3674, які уможливають справляння судового збору за подання апеляційної скарги на ухвалу суду, постановлену в порядку статей 382 і 383 Кодексу, не підлягають

Представниками суб'єкта права на конституційне подання визначено: Єзерова Альберта Анатолійовича – суддю Верховного Суду в Касаційному адміністративному суді; Бабанли Расіма Шагіновича – першого заступника керівника Апарату Верховного Суду; Пивовара Юрія Ігоровича – начальника управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду.

2. Аналіз матеріалів конституційного подання

2.1. За формою конституційне подання відповідає вимогам статей 50, 51, 52, частини першої статті 74 Закону.

Зокрема, клопотання є належним за предметом та суб'єктом, подане державною мовою у письмовій формі, підписане Головою Верховного Суду та внесене на підставі постанови Пленуму Верховного Суду.

Також у клопотанні наведені конкретні норми Конституції України, яким, на думку автора клопотання, не відповідають оспорювані приписи Закону № 3674, відомості про представників суб'єкта права на конституційне подання; документи і матеріали, на які він посилається, із зазначенням оспорюваних положень акта, його повного найменування, номера, дати ухвалення та джерела офіційного видання; переліку доданих документів і матеріалів.

2.2. Стосовно зазначення суб'єктом права на конституційне подання обґрунтування тверджень щодо неконституційності оспорюваних положень Закону № 3674

За частиною третьою статті 51 Закону у конституційному поданні зазначається, зокрема, обґрунтування тверджень щодо неконституційності акта (його окремих положень).

Суб'єкт права на конституційне подання вважає, що положення частини другої статті 3 та підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону № 3674 суперечить таким нормам Конституції України: в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція (частина перша статті 8); права і свободи людини і громадянина захищаються судом; кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (частини перша, друга статті 55);

застосуванню як такі, що суперечать частині першій статті 8, частинам першій, другій статті 55, статті 129-1 Конституції України; судовий збір не підлягає сплаті за подання апеляційної скарги на ухвалу суду, постановлену за результатами розгляду заяви, поданої в порядку статей 382, 383 Кодексу.

Тому суд касаційної інстанції застосував до спірних правовідносин норми Конституції України як норми прямої дії та звернувся до Верховного Суду для вирішення питання про внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності наведених положень Закону № 3674.

Як ключовий мотив у вказаних судових рішеннях зазначається, що можливість апеляційного оскарження ухвали суду, постановленої в порядку статей 382, 383 Кодексу, як і в Рішенні Конституційного Суду України від 13 травня 2024 року № 6-р(ІІ)/2024, поставлено в залежність від сплати судового збору, що також створює необґрунтоване втручання в право стягувача на доступ до суду і є порушенням конституційних засад та принципів адміністративного судочинства.

Суд ухвалює рішення іменем України; судові рішення є обов'язковим до виконання; держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку; контроль за виконанням судового рішення здійснює суд (стаття 129-1).

Верховний Суд зазначає, що наведені норми Конституції України неодноразово були предметом тлумачення Конституційним Судом України, який, зокрема, вказав, що право на судовий захист, установлене частиною першою статті 55 Конституції України, слід розглядати у зв'язку з основними засадами судочинства, визначеними частиною другою статті 129 Конституції України, та з урахуванням права на справедливий суд (складником якого є обов'язок держави виконати судові рішення), гарантованого статтею 6 Конвенції (абзац п'ятий підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини рішення від 13 травня 2024 року № 6-р(П)/2024). Також Конституційний Суд України визначив, що **судовий контроль за виконанням судового рішення є щонайпершим елементом у юридичному механізмі забезпечення виконання судового рішення**; держава для забезпечення виконання судового рішення має насамперед запровадити дієвий, а не ілюзорний юридичний механізм здійснення судового контролю за виконанням судового рішення, який дасть змогу особі, на користь якої ухвалено судові рішення, домогтися його виконання, щоб реально захистити та поновити права, свободи та інтереси (абзаци третій, четвертий підпункту 6.2 пункту 6 мотивувальної частини рішення від 1 березня 2023 року № 2-р(П)/2023).

За статтею 381-1 Кодексу судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах здійснює суд, який розглянув справу як суд першої інстанції; суд може здійснювати **судовий контроль за виконанням судового рішення у порядку, встановленому статтями 287, 382 – 382-3 і 383 цього Кодексу**.

Відповідно до частини першої статті 382 Кодексу суд, який розглянув адміністративну справу як суд першої інстанції та ухвалив судові рішення, за письмовою заявою особи, на користь якої ухвалено судові рішення і яка не є суб'єктом владних повноважень, або за власною ініціативою може зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалено судові рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення.

За статтею 383 Кодексу особа-позивач, на користь якої ухвалено рішення суду, має право подати до суду першої інстанції заяву про визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень-відповідачем на виконання такого рішення суду, або порушення прав позивача, підтверджених таким рішенням суду (частина перша). У такій заяві зазначається **документ про сплату судового збору**, крім випадків, коли його не належить сплачувати за подання відповідної заяви (пункт 9 частини другої).

Правові засади справляння судового збору, платників, об'єкти та розміри ставок судового збору, порядок сплати, звільнення від сплати та повернення

судового збору визначено Законом № 3674. За приписами абзацу першого частини першої статті 3 Закону № 3674 судовий збір справляється за подання до суду позовної заяви та іншої заяви, передбаченої процесуальним законодавством та Кодексом України з процедур банкрутства.

Зазначене словосполучення „іншої заяви“ не конкретизується в інших нормах Закону № 3674 у частині уточнення переліку заяв, за подання яких необхідно сплачувати судовий збір.

Також частина друга статті 3 Закону № 3674 визначає процесуальні документи, за подання яких судовий збір не справляється, і в цьому переліку немає заяви про встановлення судового контролю за виконанням судового рішення.

Верховний Суд виснував, що судовий збір справляється, серед іншого, за подання до суду заяви про зобов'язання суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення (стаття 382 Кодексу) та заяви про визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень-відповідачем на виконання ухваленого на її користь рішення суду, або порушення прав позивача, підтверджених таким рішенням суду (частина перша статті 383 Кодексу).

Водночас Верховний Суд констатує, що за подання до суду таких заяв **судовий збір не сплачується, оскільки розмір ставок збору саме для цих заяв у Законі № 3674 не визначено.**

За наслідками розгляду зазначених заяв суд постановляє ухвали, якими задовольняє заяви або відмовляє у їх задоволенні. Відмовні ухвали можуть бути оскаржені до суду апеляційної інстанції (частини друга, п'ята статті 382-1, частина шоста статті 383 Кодексу).

За приписом пункту 1 частини п'ятої статті 296 Кодексу до **апеляційної скарги додається документ про сплату судового збору.** Водночас відповідно до частини другої статті 298 Кодексу до апеляційної скарги, яка оформлена з порушенням вимог, установлених статтею 296 цього Кодексу, застосовуються положення статті 169 Кодексу, зокрема пункт 1 частини четвертої цієї статті, який передбачає повернення позовної заяви позивачеві.

З огляду на зазначені норми Верховний Суд констатує, що ненадання скаргником документа про сплату судового збору є підставою для залишення апеляційної скарги без руху, а в разі неусунення такого недоліку, – повернення апеляційної скарги.

Оспорюване положення підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону № 3674 визначає, що за подання до адміністративного суду **апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду; заяви про приєднання до апеляційної чи касаційної скарги на ухвалу суду передбачено сплату судового збору в розмірі 1 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб.**

На думку Верховного Суду, словосполучення „на ухвалу суду“, яке вжите в зазначеній нормі, має узагальнювальний характер і не розрізняє ухвал (не містить виключень чи застережень), за оскарження яких підлягає сплаті судовий збір. Тому апеляційне чи касаційне оскарження відмовної ухвали суду, прийнятої у порядку статей 382, 383 Кодексу, в контексті положення підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону № 3674 передбачає сплату судового збору.

З огляду на викладене суб'єкт права на конституційне подання констатує, що відповідно до Закону № 3674 за подання заяви в порядку статей 382, 383 Кодексу судовий збір не стягується. Однак за подання апеляційної чи касаційної скарги на ухвалу суду, прийняту за результатами розгляду таких заяв, справляється судовий збір.

Конституційний Суд України вже розглядав справу про обов'язковість судового рішення, яку Верховний Суд вважає аналогічною. Передісторією цієї справи було те, що Верховний Суд ухвалою від 31 серпня 2023 року відмовив у відкритті касаційного провадження за скаргою особи через несплату судового збору. Об'єктом конституційного контролю були положення частини другої статті 3, підпункту 9 пункту 1 частини другої статті 4 Закону № 3674 у частині обов'язку позивача (стягувача у виконавчому провадженні) сплачувати судовий збір за подання до суду апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду, постановлену за результатами розгляду скарги на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення.

За наслідками розгляду цієї справи Конституційний Суд України ухвалив Рішення від 13 травня 2024 року № 6-р(II)/2024, у якому дійшов таких висновків:

„Ураховуючи, що за подання до суду першої інстанції скарги на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця **не встановлено справляння судового збору**, Конституційний Суд України зазначає, що **обов'язок сплати судового збору за подання апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду першої інстанції**, визначений приписом статті 4 Закону № 3674–VI, не можна вважати зрозумілим і справедливим елементом механізму контролю за виконанням судового рішення як невіддільного складника права на доступ до суду“ (абзац п'ятий підпункту 4.3 пункту 4 мотивувальної частини);

„Ураховуючи, що згідно з приписами Закону № 3674–VI [...] розгляд апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду за наслідками розгляду скарги, поданої відповідно до статті 447 Цивільного процесуального кодексу України, пов'язаний із потребою сплати особою судового збору, Конституційний Суд України констатує, що має місце необґрунтоване втручання в право стягувача на доступ до суду, оскільки особі, яка сплатила судовий збір за подання до суду позовної заяви й отримала доступ до суду та домоглася ухвалення на її користь обов'язкового судового рішення, доводиться додатково (повторно) сплатити судовий збір за здійснення судового контролю за виконанням судового

рішення. Наведене свідчить про те, що держава не створила належних юридичних механізмів реалізації права на доступ до суду, а також про брак реального судового контролю на стадії виконання судового рішення, оскільки має місце ускладнення практичної реалізації особою (стягувачем у виконавчому провадженні) її права на доступ до суду, що є порушенням конституційних засад судочинства та принципів цивільного процесуального права“ *(абзац четвертий підпункту 4.5 пункту 4 мотивувальної частини);*

„[...] ураховуючи те, що особа, оскаржуючи ухвалу суду першої інстанції, намагається насамперед усунути наслідки порушення її прав, спричинені невиконанням судового рішення, Конституційний Суд України зазначає, що законодавець не діяв відповідно до принципів справедливості, розумності, пропорційності, забезпечення балансу між інтересами держави в стягненні судового збору та інтересами особи щодо доступу до суду та виконання судового рішення, а також не забезпечив доконечної мети чинення правосуддя – захисту прав і свобод“ *(абзац п'ятий підпункту 4.5 пункту 4 мотивувальної частини).*

Конституційний Суд України дійшов висновку, що частина друга статті 3, підпункт 9 пункту 1 частини другої статті 4 Закону № 3674 в тім, що вони уможливлують справляння судового збору під час подання апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду, постановлену за результатами розгляду скарги на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до ЦПК України, є такими, що суперечать частині першій статті 8, частинам першій, другій статті 55, статті 129-1 Конституції України *(абзац шостий підпункту 4.5 пункту 4 мотивувальної частини).*

У цьому зв'язку Верховний Суд виснував, що процедури, передбачені статтею 447 Цивільного процесуального кодексу України та статтями 382, 383 Кодексу за своєю природою є формами судового контролю та відповідними механізмами в забезпеченні виконання судових рішень у різних видах судочинства. В обох випадках можливість апеляційного і касаційного оскарження ухвал, постановлених під час реалізації цих процедур, поставлено в залежність від сплати судового збору. Оскільки Конституційний Суд України визнав неконституційними приписи, які уможливлювали справляння судового збору за подання у цих процедурах апеляційної та касаційної скарги в цивільному провадженні, то, на думку Верховного Суду, можна дійти аналогічного висновку про те, що положення частини другої статті 3 та підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону № 3674 створюють правові підстави для необґрунтованого втручання в право стягувача на доступ до суду і є порушенням конституційних засад та принципів адміністративного судочинства, закріплених нормами частини першої статті 8, частин першої і другої статті 55, статті 129-1 Конституції України.

Аналіз конституційного подання вказує на те, що в цілому Верховний Суд навів аргументи щодо невідповідності Конституції України оспорюваних

положень Закону № 3674, якими передбачено справляння судового збору за подання в адміністративному провадженні заяв про здійснення судового контролю щодо виконання суб'єктами владних повноважень судових рішень, ухвалених не на їх користь, а також апеляційних та касаційних скарг на ухвали про відмову у задоволенні таких заяв.

Рішенням Конституційного Суду України від 13 травня 2024 року № 6-р(II)/2024 окремі приписи Закону № 3674, які уможливлювали сплату судового збору за подання сторонами виконавчого провадження до суду процесуальних документів під час процедури судового контролю за виконанням судового рішення у цивільному провадженні, визнані неконституційними.

Твердження Верховного Суду про те, що оспорюване ним нормативне регулювання є аналогічним тому, що визнано неконституційним зазначеним Рішенням Конституційного Суду України, заслуговує на увагу; порушене у конституційному поданні питання потребує більш ґрунтовного дослідження, яке може бути здійснено у ході конституційного провадження.

ВИСНОВОК

Наявні підстави для відкриття конституційного провадження у справі за цим конституційним поданням.

Довідково: Конституційний Суд України не ухвалював рішень та не постановляв ухвал щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 3 та підпункту 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону України „Про судовий збір“ від 8 липня 2011 року № 3674–VI.

заступник керівника Правового департаменту –
керівник Управління опрацювання
конституційних подань
та конституційних звернень

Ольга ПОГРЕБНЯК

виконавець:
головний консультант

Анна ЗИНОВ'ЄВА (тел. 12-52)

головний консультант

Михайло ТИМОФЄЄВ (тел. 13-16)

контроль:
заступник керівника Управління –
завідувач відділу
попередніх висновків

Юлія МИХЕЄНКО (тел. 11-27)